

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ (HASUDER) YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) HABER POSTASI (23.04.2020)

Kesin Olgu*: Türkiye (98.674) Dünya (2.471.136) **Ölüm*:** Türkiye (2.376) Dünya (169.006)

DSÖ Risk Değerlendirmesi: Küresel seviye - Çok Yüksek

**22 Nisan 2020'de açıklanan verilerdir.*

Günün HASUDER Önerisi

“23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Kutlu Olsun”

“Neşe”, “Umut”, “Oyun” hepsi çocuklar için. Pandemi günlerinde güvencemiz ise güzel günlere olan inancımız. COVID-19 nedeniyle sağlık çalışanı anne ve babalarından ayrı olan bütün çocuklar başta olmak üzere DÜNYADAKİ TÜM ÇOCUKLARI kucaklıyoruz!

Dünyadan Haberler

DSÖ Durum Raporu-93 ([WHO Situation Report-93](#))

- DSÖ, Myanmar'ın Rakhine bölgesindeki bir güvenlik olayı sırasında, Sağlık ve Spor Bakanlığını desteklemek için COVID-19 surveyans örneklerini taşıyan bir personelin ölümünden derin üzüntü duymaktadır. DSÖ, COVID-19 müdahalesine katılan sağlık çalışanlarının hedef alınmasını kınamaktadır. [Burada](#)
- 22 Nisan itibarıyla Japonya ölümleri raporlama yöntemini değiştirdi, şimdi hem *veri eşleme ve doğrulaması tamamlanmış* hem de *veri eşlemesi ve doğrulaması devam eden* ölmüş vakaları raporlamaktadırlar. Japonya'dan bildirilen ölüm sayısındaki dikkate değer artış, bu değişikliğe bağlanabilir.
- Belarus'un DSÖ temsilciliği, fiziksel mesafeyi artırmak için toplum çapında adımlar atılmasını önerdi. [Burada](#)
- OpenWHO **“Standart önlemler: El hijyeni”** adında yeni bir çevrimiçi kurs başlattı. Modül; DSÖ'nün el hijyeni önerileri, etkili uygulama için ilgili araçlar ve fikirlerin özetlenmesine yardımcı olmak için hazırlanmıştır. Bugüne kadar, COVID-19 yanıtını desteklemek için platformun kurslarına 1,5 milyondan fazla kayıt yapıldı.
- DSÖ Salgın Bilgi Ağı (EPI-WIN) COVID-19 salgınının başlangıcında, özellikle infodeminin yönetimi için başlatıldı.
 - Sağlık, iş, inanç, seyahat, turizm, gıda, tarım ve izlenmesi/takibi fazla olan (spor ve eğlence) sektörler ile ortaklıklar, EPI-WIN'in DSÖ'nün hayat kurtaran risk iletişim mesajlarının küresel erişimini önemli ölçüde genişletmesine yardımcı oldu.
 - Ağ ayrıca olaylar ilerledikçe şeffaf, kanıta dayalı rehberlik sağlayarak yanlış bilgilendirme ile mücadele etmektedir. [Burada](#)
- DSÖ, COVID-19 kapsamında Güvenli Ramazan uygulamaları konusunda yayımladığı rehber, Arapça, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca dillerine de çevrildi. [Burada](#)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

- DSÖ Genel Direktörü Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, COVID-19 Doğu Akdeniz Bölgesi bakanlar toplantısındaki açılış konuşmasında (22.04.2020):
 - COVID-19'a yönelik yanıtın, yekpare bir devlet yaklaşımı gerektirdiğini,
 - Ülkeleri, kanıtlanmış halk sağlığı önlemlerini agresif bir şekilde uygulamaya çağırdıklarını,
 - Temel halk sağlığı hizmetlerinin güvenli ve etkili bir şekilde devam etmesini sağlamaya özen gösterilmesini rica ettiklerini belirtti. [Kaynak](#)

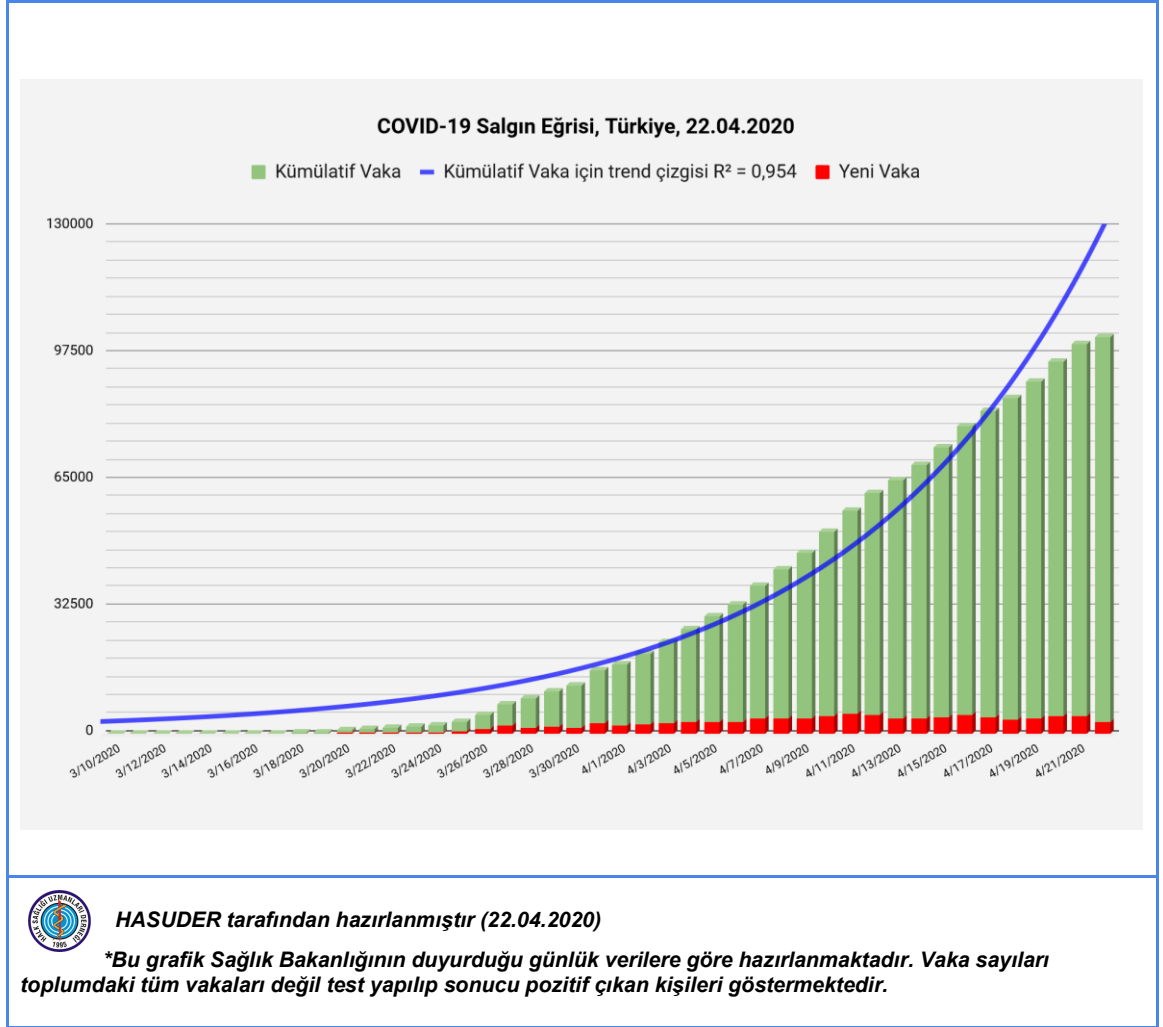
ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention, CDC)

- Kişisel koruyucu donanım (KKD) ve ekipman arzını optimize etme stratejileri güncellendi (22.04.2020). Tüm ABD sağlık tesisleri için KKD acil durum stratejilerinin kullanılmaya başlanması vurgulanan önerilerde:
 - Fiziksel bariyerler ve havalandırma sistemlerinin bakımı benzeri mühendislik kontrollerinin; hasta temaslarını en aza indirmek amacıyla işyeri uygulamalarının düzenlenmesi gibi idari kontrollerin en üst düzeye çıkarılması,
 - Elektif ve acil olmayan prosedürlerin/randevuların iptal edilmesi,
 - KKD'nin sağlık hizmeti çalışanları için ayrılması ve normalde kaynak kontrolü için kullanılan KKD'nin diğer bariyer önlemleriyle değiştirilmesi,
 - Yeniden kullanılabilir KKD kullanılması,
 - Çalışan eğitimi için, üreticinin belirlediği raf ömrü dolan KKD kullanılması,
 - Sağlık çalışanlarının solunum maskesi, yüz maskesi ve göz koruyucuları birden çok kez kullanması düşünülmelidir. [Kaynak](#)
- CDC ve ABD Tarım Bakanlığı Ulusal Veterinerlik Hizmetleri Laboratuvarları;
 - Bugün New York'ta iki evcil kedide SARS-CoV-2 enfeksiyonu tespit edildiğini,
 - ABD'de SARS-CoV-2 için pozitif ilk evcil hayvan olan kedilerde, hafif solunum yolu enfeksiyon hastalığı belirtileri olduğunu,
 - Evlerinde COVID-19'lu birey olmadığı, hane dışında enfekte bir kişiyle temasları olduğunun düşünüldüğünü,
 - Hayvanlarda rutin tarama önerilmediğini açıkladı (22.04.2020). [Kaynak](#)

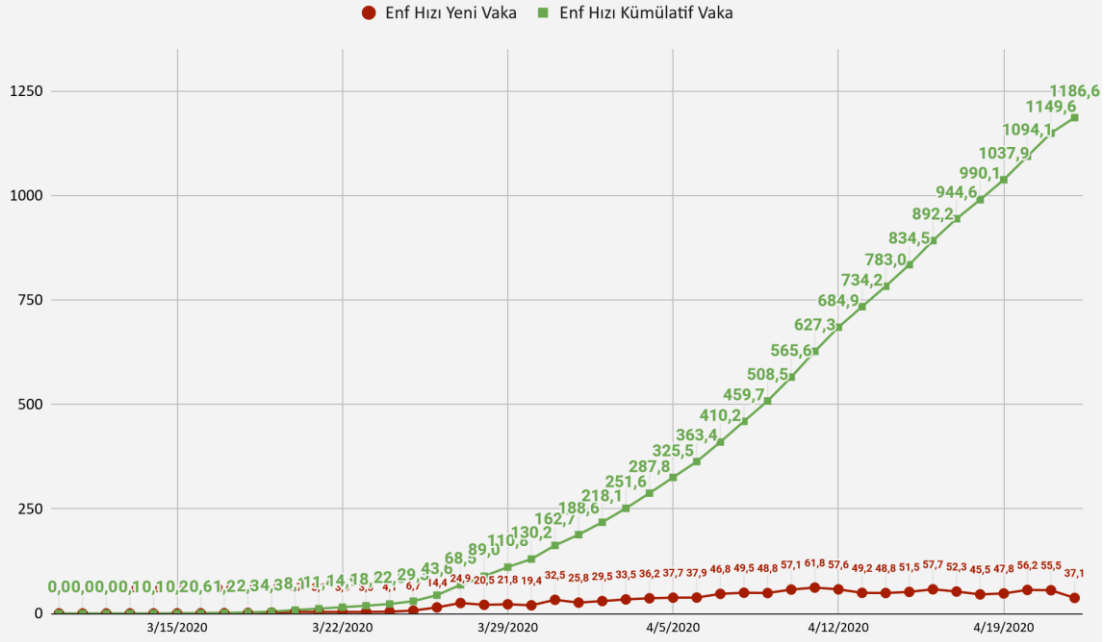
Türkiye'den Haberler

Tarih	Test Sayısı	Pozitiflik (%)	Yeni Vaka	Kümülatif Vaka	Ölüm	Kümülatif Ölüm	Vaka-Fatalite Oranı (%)
22/04/2020	37.535	8,21	3.083	98.674	117	2.376	2,41

Pozitiflik % = Günlük Yeni Vaka Sayısı / Günlük Test Sayısı x 100
Vaka-Fatalite Oranı % = Kümülatif Ölüm Sayısı / Kümülatif Vaka Sayısı x 100 [Kaynak](#)

COVID-19 Salgını Enfeksiyon Hızı (1.000.000 Nüfusta), Türkiye, 22.04.2020

HASUDER tarafından hazırlanmıştır (22.04.2020)

Yeni Vaka Enfeksiyon Hızı = Günlük Yeni Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

Kümülatif Vaka Enfeksiyon Hızı = Kümülatif Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

***Bu grafik Sağlık Bakanlığının duyurduğu günlük verilere göre hazırlanmaktadır. Vaka sayıları toplumdaki tüm vakaları değil test yapıp sonucu pozitif çıkan kişileri göstermektedir. Ayrıca hesaplanan hızlarda kullanılan payda TÜİK 2020 ADNKS toplam Türkiye nüfusedir. Hastalığı geçirip immünite oluşturan gruptaki kişi sayısı görece çok az olduğu için paydadan çıkarılmamış; ihmal edilmiştir. Değerlendirmelerin bu kısıtlılıklar dikkate alınarak yapılması önerilmektedir.**

T.C. Sağlık Bakanlığı

- Sn. Bakan, *Bilim Kurulu Toplantısının* ardından düzenlenen basın toplantısında;
 - Acil olmayan vakaların evlerine alınarak yatak doluluk oranlarının servis yatakları için %70'lerden %30'lara; YBÜ için %80'lerden %60'lara çekilmesinin salgınla mücadele sürecinde çok faydalı olduğunu,
 - Şu an yatakların pandemiden önceki durum kadar bile dolu olmadığını, yatak sayımız OECD ülkeleri ortalamasının yarısı kadar olmasına rağmen şu an doluluk oranının %30 olduğunu,
 - Vakaların pnömoniye dönüşüm yüzdesinin her geçen gün azaldığını (%60'tan %12'lere düştüğünü),
 - Ölüm oranları ABD'de %5,3; İspanya'da %10,5; İtalya'da %13,2; Almanya'da %3,5; Birleşik Krallık'ta %13,5; Fransa'da %17,3; Çin'de %5,5; Belçika'da %14,7 iken Türkiye'nin %2,3 ile en düşük ölüm oranına sahip ülkelerden biri olduğunu,
 - Grafikler üzerinden ölüm oranlarının;
 - Dünyada giderek artarken, Türkiye'de stabilize olduğunu,
 - Birleşik Krallık'ta, dünya ortalamasının çok üstünde olduğunu ve kontrolsüz bir şekilde dünya ortalamasını da yükselttiğini,
 - Almanya'da ilk haftalarda oldukça düşük giderken son dönemde dünya ortalamasına paralel gittiğini,
 - İtalya ve İspanya'da dünya ortalamasını yükselten dramatik bir artış görüldüğünü,
 - ABD'nin ise tüm ülkelerden çok farklı bir trend izlediğini,

- Ülkemizde hayatını kaybedenlerin %8'inin 60 yaşından küçük ve başka herhangi bir hastalığı olmayan kişiler olduğunu,
- Yapılan matematiksel modellemeler ve simülasyonlara göre stratejiler belirlendiğini ve sürecin öngörüldüğü şekilde devam etmekte olduğunu,
- Kademeli şekilde normalleşmenin ancak tedbirlere uymakla mümkün olacağını,
- Ramazanı tedbirleri gevşetmenin bahanesi olarak görmemek gerektiğini,
- Sorulara cevap olarak;
 - İngiltere'de Oxford Üniversitesi tarafından geliştirilen aşının yarın (23.04.2020) insanlar üzerinde denenmeye başlanacağını, İngiltere Sağlık Bakanı ile görüşerek bilgi ve tecrübe paylaşımı yaptıklarını, her şey yolunda gitse dahi aşının Eylül ayından önce kullanımının söz konusu olmayacağını,
 - Özellikle İstanbul'da belirlenen ölüm sayısının geçen yılın aynı dönemine göre belirgin şekilde daha fazla olması ile ilgili değerlendirmelere yanıt olarak;
 - İstanbul özelinde İller İdaresi (26.03.2020) ve Hıfzıssıhha Kurulu (30.03.2020) tarafından herhangi bir bulaşıcı hastalık nedeniyle ölüm raporu olanların il dışına sevkedilmemesi ve İstanbul'da defnedilmesi kararı alındığını,
 - Toplamda, 2019 yılında 1 Ocak-20 Nisan arası ölüm sayısı 152 bin 289 ve 2019 dâhil son 5 yıl boyunca yıllık ölümlerde artış ortalamasının %2,89 olduğunu,
 - 2020 için beklenen ölüm sayısının 156 bin 684, gerçekleşen ölüm sayısının ise 153 bin 766 olduğunu,
 - İntörn hekimlerin mezun sayılarla çalışmaya başlamalarına şu an için ihtiyaç bulunmadığını,
 - Okulların hiç açılmaması durumunun hâlâ söz konusu olduğunu belirtti.
- [Kaynak](#)
- Bakanlığın web sitesinde “**Enfeksiyon Kontrol Önlemleri**” başlığı altında aşağıdaki dokümanlar yayımlandı:
 - **Ramazan'da Alınması Gereken Tedbirler** (22.04.2020) [Burada](#)
 - **Radyoloji Ünitelerinde Enfeksiyon Kontrolü** (22.04.2020) [Burada](#)
- **Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu İlaç ve Eczacılık Başkan Yardımcılığı** tarafından ilgili genelgede yapılan yeni güncellemelere göre;
 - 1 Ocak 2020-31 Temmuz 2020 arası dönemde süresi biten ya da bitecek olan ilaç kullanım raporlarının 31 Temmuz 2020 tarihine kadar geçerli sayılacağı,
 - Son altı ay içerisinde hekim tarafından kronik hastalığı için reçete edilmiş ilaçları kullanan hastaların ilaçlarını sağlık kuruluşlarına gitmeden ve reçeteye ihtiyaç duymaksızın sadece raporlu ilaçları için olmak üzere doğrudan eczaneye giderek temin edebilecekleri belirtildi (22.04.2020). [Kaynak](#)
- **Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü** tarafından;
 - COVID-19 pandemisi nedeniyle diyaliz merkez ve ünitelerinde enfeksiyonun kontrolü ve önlenmesine yönelik tedbirler dâhilinde daha fazla cihazın kullanılabilmesini sağlamak amacıyla tatil diyalizi uygulamasının ülke genelinde tüm illerde bir ay öne çekilerek Mayıs 2020 itibarıyla uygulanmasına karar verildi (22.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. İçişleri Bakanlığı

- Bakanlık tarafından yayımlanan “**Koronavirüs ile Mücadelede Ramazan Tedbirleri**” konulu genelge ile COVID-19 salgını nedeniyle bu yıl Ramazan ayında;
 - Vatandaşların toplu katılım gösterdiği iftar, sahur gibi, kalabalık grupları bir araya getiren etkinliklere ve iftar çadırlarına müsaade edilmeyeceği,
 - Ramazan süresince iftar saati ve hemen öncesinde oluşabilecek pide kuyrukları salgın riskini artırabileceği için fırınlardaki pide ve ekmek üretimi ile özel siparişlerin iftardan 2 saat önce sonlandırılacağı,
 - Ramazan davulcularının tek tek vatandaşları, haneleri dolaşarak bahşiş toplaması salgın riskini artıracağından geleneksel hizmetlerinin karşılığının yerel yönetimlerce karşılanabileceği, aksi takdirde Ramazan davulcularının tek tek

vatandaşlardan bahşiş toplamasına müsaade edilmeyeceği ve faaliyetlerine izin verilmeyeceği,

- İftar saatinin en az 3 saat öncesinden toplu taşımada kullanılan araç ve sefer sayısının artırılacağı,
- Mezarlık ziyaretlerinin kontrollü olacağı belirtildi (22.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Dışişleri Bakanlığı

- Sn. Bakan;
 - *İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Olağanüstü İcra Komitesi Toplantısı*nın ardından toplantıya ve COVID-19 salgınına ilişkin değerlendirmelerde bulundu (22.04.2020). [Kaynak](#)
 - *Astana Süreci 7. Dışişleri Bakanları Toplantısı* telekonferans görüşmesine katıldı.
 - Toplantıda, Suriye bağlamında COVID-19 salgınıyla mücadele değerlendirildi (22.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Sn. Bakan;
 - Ücretsiz izne ayrılan işçiler için “*Nakdi Ücret Desteği*” başvuru sisteminin 22.04.2020 itibarıyla açıldığını,
 - İşverenlerin, ücretsiz izne ayrılan işçilere ilişkin bildirimlerini SGK web sitesi üzerinden yapabileceğini,
 - 15/03/2020 tarihinden sonra işsizlik ödeneğine hak kazanamayanlara da nakdi ücret desteği verileceğini belirtti (22.04.2020). [Kaynak](#)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından;
 - “*Tarım Sektöründe Yapılan Çalışmalarda Yeni Tip Koronavirüs İle Etkin Mücadele Kapsamında Dikkat Edilecek Hususların Yer Aldığı Doküman ve Kontrol Listesi*” yayımlandı (22.04.2020). [Burada](#)

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

- Sn. Bakan, COVID-19 ile mücadele kapsamında *çiftçiler için alınan destek tedbirlerini* açıkladı (22.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

- Bakanlık, COVID-19 salgını nedeniyle *madencilik sektörüne yönelik tedbirler* alındığını duyurdu (21.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

- Sn. Bakan, *GSM Operatörleri yönetimi ile yaptığı videokonferans görüşmesi* sonrası;
 - COVID-19 tedbirleri kapsamında en fazla ihtiyaç duyulan altyapının haberleşme altyapısı olduğunu,
 - Sağlık çalışanlarına ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinde sağlanan ders içeriklerine ulaşan öğrencilere yönelik mobil haberleşme kampanyalarının sağlandığını,
 - Ek önlemler alınacağını belirtti (22.04.2020). [Kaynak](#)

Yükseköğretim Kurulu (YÖK)

- *Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği tarafından yayımlanan yazıda* (22.04.2020);
 - Küresel salgınla mücadelede üniversitelerin önemli rol üstlendiği,
 - Üniversitelerimize bağlı olan tıp fakültesi hastanelerinin, bir yandan tıp ve sağlık eğitimini dijital teknolojileri kullanarak uzaktan eğitim yöntemleriyle sürdürürken diğer yandan sağlık hizmet sunumunda da çok önemli ve özellikli tedavilere imza attıkları,
 - Bütün üniversite hastanelerinde plazmaferez tedavi kapasitesi mevcut olup bazılarında plazmaferez tedavileri yapılmaya başlandığı,

- Üniversitelerde yeteri kadar (yaklaşık 5.000 adet) solunum cihazının mevcut olduğu,
- Salgın sürecinde üniversite hastanelerinde, COVID-19 hastalarının yanı sıra acil hastalar ile onkolojik tedavi gören kanser hastaları ve kronik hastalığı olan vatandaşların da tedavilerinin gerçekleştiği,
- Öte yandan üniversitelerin “ilaç” ve “aşı” geliştirme çalışmalarını da aralıksız sürdürdükleri belirtildi. [Kaynak](#)

Türk Tabipleri Birliği (TTB)

- TTB,
 - COVID-19 tanısı almış sağlık çalışanlarının sayısının arttığını, hükümeti bu konuda önlem almaya davet ettiklerini,
 - Sağlık Bakanlığının veri paylaşımında bulunmamasına rağmen; kendi kaynakları ile ulaştıkları verilere göre, COVID-19 nedeniyle 14’ü hekim 24 sağlık çalışanının yaşamını yitirdiğini, yüzde 38’ini hekimlerin oluşturduğu 3474 sağlık çalışanının ise COVID-19 tanısı aldığını açıkladı (22.04.2020). [Kaynak](#)

Türk Eczacıları Birliği (TEB)

- TEB; kamu, ilaç sanayicileri ve dağıtım kanallarına yaptığı çağrıda;
 - Krizin yarattığı daralmadan kaynaklı ekonomik yükü bireysel eczane işletmelerinin kaldırmasının mümkün olmadığını,
 - Krizin gidişatına göre yeniden değerlendirmek üzere, ayırım yapmaksızın, eczacıların tüm borçlarının üç aylık bir süre için faizsiz olarak yapılandırılmasını ve taksitlendirilmesini,
 - Gittikçe düşen ciroların eczaneleri kapanma tehlikesi ile karşı karşıya getirmesi karşısında eczanelere somut ekonomik girdiler sağlanmasını,
 - Reçete hizmet bedellerinin artırılmasını,
 - İlaç fiyat kararnamesindeki kârlılık kademelerinin güncellenmesini,
 - Hiçbir şekilde istihdam daralmasına gitmeyen eczacılar için çalışanlara yönelik katkı ve teşvikler sağlanmasını talep ettiklerini belirtti (22.04.2020). [Kaynak](#)

HASUDER’den Haberler

- Dünya Sağlık Örgütü’nün Ramazan ayında COVID-19 için güvenli uygulamalara dair hazırladığı rehber dilimize çevrilerek web sayfamıza eklenmiştir. [Okumak için](#)

Okuma Önerisi

SARS-CoV-2 epidemiyolojisi ve kontrolü, Türkiye için farklı senaryolar

Derleme tarzındaki makalede; 2003 SARS-CoV ve SARS-CoV-2 arasındaki farklar (büyüme hızı, yayılım şekli, presemptomatik yayılım), SARS-CoV-2’nin SARS’tan çok daha hızlı yayılmasının nedenleri (viral yükün pik yapma zamanı vs), SARS-CoV-2 ve pandemik influenza arasındaki farklar (vakaların yaş dağılımı vs) açıklanmış. İstanbul’daki pandeminin etkisi Hubei (Çin), Lombardiya (İtalya), Güney Kore, Singapur ve Hong Kong’dan gelen rakamlar kullanılarak tahmin etmeye çalışılmış. Kore ve Singapur’un kapsamlı testler uygulayarak ve temaslıları yakından izleyerek başarılı olduğu; Singapur’da test kapsamına birinci basamakta değerlendirilen tüm pnömoni hastaları, olası bulaşıcı etmenleri olan tüm yoğun bakım hastaları, rutin influenza sentinel sürveyans ağına dahil olan tüm kliniklerde tespit edilen influenza benzeri hastalığı olan hastalar ve olası bulaşıcı etmenlerle meydana gelen tüm ölümlerin dahil edildiği belirtilmiş. Şu an virüsle mücadele için elimizde bulunan araçların 14. yüzyıldaki veba salgınındakilerden farklı olmadığı (karantina ve hareket kısıtlamaları); Kore, Singapur ve Çin gibi iyi uygulama örneği ülkelerin incelenmesi ve büyük bir test kapasitesi sağlanması gerektiği belirtilmiş.

Petersen E, Gökengin D. SARS-CoV-2 Epidemiology and Control, Different Scenarios for Turkey. Turk J Med Sci 2020; 50: 509-514. <https://journals.tubitak.gov.tr/medical/abstract.htm?id=26944>

**Bu metin HASUDER adına Prof. Dr. Nazım Ercüment Beyhun, Doç. Dr. Lütfi Saltuk Demir, Dr. Öğretim Üyesi Melike Yavuz, Uzm. Dr. Duygu Kavuncuoğlu, Uzm. Dr. Musa Şahin, Arş. Gör. Dr. Tülin Çoban, Arş. Gör. Dr. Tuğçe Dartılmak, Arş. Gör. Dr. İrem Dilaver ve Arş. Gör. Dr. Aslı Ata Teneler tarafından hazırlanmıştır.*